

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în înțirul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul VI.

Ori-ce inserate,

se platesc pe serie sau linia, cu litere merute garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiunile se pot face în modulu celui mai ușor prin assemnatiunile poștei statului, adreseate de a dreptul la Redacțiunea Diariului

„Observatoriul” în Sibiu.

Nr. 22.

— Sibiu, Sâmbătă 19/31 Martiu. —

1883.

Discursul deputatului Alexandru Romanu

ținut în ședința dela 16 Martiu 1883 asupra proiectului de lege relativ la organizarea școlilor secundare.

Onorati domni deputati!

Sintu, că a lua cuvântul în stadiul din urma alu discușiunii generale asupra proiectului de lege relativ la organizarea școlilor secundare, cu scopu că se potu aduce nouă motive spre mai marea luminare a obiectului, e grea și nemulțimitoră încercare, căci după cele dese de atâta distinsi membri ai on. adunării sînt din punctu de vedere curat didactic, sînt confesionali, sînt politici, ori nationali cătu și chiar din punctu de vedere alu partidei, careia aparțin respectivii dîi deputati, cestiunea mi se pare atît de lamurită, în cătu puțin mi-a mai rămas de disu. Cu tôte acestea datori-a mea de deputat este a spune modest-a mea parere după cea mai curată convingere, atît cu privire la unele dispozițiuni ale proiectului cari mi insuflă îngrijire, cătu și cu privire la lacunele aceluiași, precum și la enunțatiunile și revelațiunile ce s-au făcut din mai multe parti și cari asupra mea au făcut o deosebită impresiune. Recunosc, domnilor, că ceru prețuit-a dvăstra atentiune, destul de ostentă, cetezu înse, cu tôte acestea a ve rogă că se binevoiti a mi da ascultare. (Se audim!)

Trebue se premitu o mica observare cu privire la genes-a proiectului, și anume elu n-a venit pe calea și în modulu usitat în casa, elu n-a intrat pe usă, ci s-a furisat pe ferăstră. Afară de acăsta, dacă în anul trecut în comisiunea de anqueta în carea fuseseră invitate tôte autoritățile bisericesci din țară, cu excepțiunea capilor bisericești gr.-cat. și gr.-or. romane, cari — după cătu știu eu cel puțin n-a fost invitate — dicu, de și aceste două confesiuni romanesce n-au fost reprezentate, atunci nu eră un inconvenientu asia de mare, fiindcă interesele lor cel puțin în parte — întielegu a gr.-orientalilor — au fost reprezentate prin acei câțiva deputati confesionali și nationali, cari atunci erau membrii comisiunii de invetiamentu. Dacă în anul acesta comisiunea s-a constituit astfel, că a schis cu precauțiune din sinulu ei, atît pe deputatii acestor două confesiuni, cătu și pe cei ce nu aparțin națiunii magiare. Și astfel foarte naturalu, rezultatulu nu putea fi îndoișu; comisiunea s-a constituit după chipulu și asemenarea prea onor. ei presidente, și pôte spre bucuria sufletesca a domnului ministru. Se și cunosc acăsta domnilor, pentru-că proiectulu s-a nascut cu dinti. Acestu inconvenientu îl amintescu, pentru-că sum convinsu, că de cumva la constituirea comisiunii s-ar fi urmatu alta procedere, acestu proiectu nu ar fi ajuns în camera, ori de ar fi ajuns, atunci la nici-unu casu în redactarea lui de față.

Ceea ce privește partea didactică în genere, declaru: că aparțin și eu aceluiași, cari din punctu de vedere culturalu alu patriei spre ridicarea instrucțiunii în școle secundare sînt gata a sprijini din tôte puterile ori-ce dispozițiune întielegă a guvernului. De aceea, că și majoritatea antevorbitorilor, sum și eu recunoscător on. dnu ministru alu instrucțiunii publice, că sustine status quo, nici putea se face ceva mai bun, — mai departe, că sustinendu bifurcaciunea au înlaturat unificarea școlilor secundare; că nu a încurcatu instrucțiunea cu nouă experimentațiuni și că nu a prejudicat instrucțiunii prin cestiuni controversate, cari încă nu sînt împedite și asupra carora omenii de știință și experimentațiuni încă n-au ajuns la o deplină întielegere; în fine că n-a scos din sirulu obiectelor de invetiamentu, limbele clasice și literatură lor. Tôte acestea le gasescu foarte naturale, pentru-că unu barbatu de o cultura atît de înaltă, precum e prea on. dn. ministru alu instruct. publ. a știut prea bine, că pe de o parte urmarile unei gresite

experimentațiuni potu fi foarte daunose, era pe de altă că unu adăncu cunoscătoru alu dezvoltării culturii patriei, știe bine, că aprofundarea isvórelor istoriei noastre, relațiunile noastre bisericesci și de dreptu, ceru imperiosu mai alesu cunoscători-a limbii latine, și că neglijerea limbilor clasice numai pe socoteli-a științei s-ar pôte face, căci nu numai preotulu și profesorulu, ci și juristulu, avocatulu, judele, mediculu, ba chiar și farmacistulu, cu unu cuvintu numeroșele și cele mai alese clase ale societății, au neapărată trebuință d-a cunosc limbele clasice, cel puțin în mesură în care o poftește neapărată chiamarea lor. Dacă d. ministru ar fi consimțit a se înlatură aceste limbe, atun i patri-a noastră ar scăpată de pe nivelul celorlalte state culte din Europă.

Dispozițiunea coprinsă în §. 7 alu proiectului de lege: „că în classă VII și VIII a gimnasiilor complete în cari limbă propuneri nu e cea magiara, limbă și literatură ungurească se se propuna în limbă magiara și din aceste obiecte și maturitatea se se face în aceeași limbă”, o gasescu la locu și trebuințos și potu asigura pe dîi deputati, că romanii, departe că se socotesc vatămatori acăsta dispozițiune, din contra insi în interesulu lor o tînu de folositoră, ba ce e mai mult de ex. în gimnasiulu din Beiusu din propri-a inițiativa au mersu mai departe, fiindcă înainte cu câțiva ani, — precum dn. ministru bine o știe — nu numai în a VII-a și VIII-a classă, ci încă din a III-a classă limbă magiara se invetia de pre textu ungurescu, dară mai multu dicu: istoria și geografia începundu din classă I se propune în l. magiara, spre marea îngreunare, se nu dicu torturare, a studenților, și cu tôte acestea chiar în anul în care se introduse acăsta înnoire cum a știut dn. ministru se resplătescă promtă prevenire? asia că au sistat ajutorulu cel dedese gimnasiulu din fondulu studiilor guvernulu absolutu încă pe la anii 1850.

E de însemnatu, că acesta a fost în tóta țării uniculu institut românesc de invetiamentu, care avuse parte de ore-care ajutoriu dela stat. Cu tôte că acele 3 milioane de cetățeni ai Ungariei aru merită, că din cumplită dare de sange alor o sută de mii, și din milioane în bani, cu cari contribuescu la susținerea statului, unu procentu cel puțin se li se întorca pentru cultură lor.

Dispozițiunile referitoare la examenele de maturitate, că cel mai însemnatu momentu alu instrucțiunii în școle secundare, le tînu de potrivite, dară cu privire la testimoniu trebue se observu, că cu dorere vedu cătu de multu se îngrozește proiectulu de limbe cetățenilor nemagiari, cându prescrie că langă textulu ungurescu, nu în limbă de propunere a respectivului institut, ci în limbă latină se se accludă o traducere. Acăsta este spre vatămarea și dejosirea nationalităților și de aceea așteptu îndreptare la desbaterea specială. Dispozițiunea referitoare la limbă magiara din §. 7 alu proiectului, de și o tînu de potrivită pe de o parte, cu tôte acestea cu privire la ardeleni și la cei ce vinu din alte țări de ex. din Bucovina la gimnasele romanesce precum la Beiusu, Năsăud, Brașov etc., și cari nu sînt în stare a invetia atît de curendu limbă ungurească, ar trebui se li se usoredie greutatea prin dispozițiuni transitorie. Mai departe trebue se amintescu că școlarii sînt îngreuiati cu unu numeru exagerat de ore din limbă magiara, de ex. în gimnasiulu din Beiusu, spre invetierea limbii magiare numerulu orelor este îndoit mai mare că pentru invetierea limbii romanesce, și anume: în I cl. 6 ore, în a II-a 5 ore, în a III-a 4 ore, în a IV-a 4 ore, în a V-a și pînă în a VIII-a cl. câte 3 ore, asia dară cu totulu 31 de ore, pe cându pentru limbă română numai câte 2 ore de classă, deci cu totulu numai 16 ore.

Proiectulu de lege are după parerea mea și alta scădere și acăsta e, că în școle secundare

de prin ținuturile cu majoritatea preponderantă a locuitorilor nemagiari, de și ici-colea există catedre și pentru limbă locuitorilor respectivelor ținuturi, totuși limbă maternă a școlarilor nu este studiu obligat, ceea ce duce naturalmente la neglijerea limbii materne. Mai departe, că la astfelu de institute sînt aplicati profesori cari nu cunosc limbă ținutului, de ex. la gimnasiulu din Lugosiu sînt omeni din partile de sus ale țării, cari numai de nume cunosc limbă română, cum pecate dară voru pôte acestia se invetie cu ore-care succesu pe școlarii din clasele inferioare, dacă nu sînt în stare a esplica obiectele în limbă lor. În acăsta privință invetiatii auctori cari au compus „ratio educationis” luaseră mesuri întiepte încă atunci cându limbe nationale nu aveau însemnătatea ce o au astăzi. Asia în Partea a III-a, Secțiunea I, capu I stau următoarele: „dum inter alias moderatorum dotes, illa quoque est, ut linguam in loco illo usitatam, probe calleant.”

În Secțiunea III a „Proemium” — lui sînt insirate nationalitățile existente în patria (nationes) și apoi urmădă acăsta dispozițiune: „ex hac nationum varietate luculenter apparet etiam studiorum in scholis tradendorum rationem variam atque multiplicem esse, et hanc ipsam varietatem in condendo scholarum instituto cum primis versari oportere, ac proinde operam adhibendam esse: 1. ut natio quaelibet propriis instructa sit scholis vernaculis, quibus praesint moderatores, non modo nativae linguae peritissimi, sed etiam in aliis quarum usus in regno est frequentior, illa versati, ut eas cum res postulaverit, docere possint.”

Acesta e unu mare principiu și cu tôte că se referesce la școlele populare se nu uitam înse, că pe timpulu acela în școle secundare limbă invetiamentu eră cea latină. Dară ore noi, cari amu studiatu în acea epocă, întreb: cum amu fi potutu invetia de ex. „quae maribus”, „simplicium leges” etc., dacă profesorii nu ni le-ar fi esplicat? Astăzi asta nu se întempla năicari și astfelu nu e mirare, că școlariulu românii face atată greutate asia numită „bovisatiune” a studiilor din cari mai alesu în clasele inferioare nu întielege o boba și astfelu urmarea prea naturală e că trebue se remana îndreptu cu studiulu. Acăsta scădere încă socotescu că s-ar pôte repară la §§. 3 și 4.

Dispozițiunile despre calificaciunea profesorilor asemenea le consideru a fi de mare importanță, pentru-că cel ce cunosc starea destul de precară a instrucțiunii din acăsta țară, saluta cu bucuria ori-ce mesura care duce la ridicarea ei. Nu se temu romanii de censurele profesorilor, nici de supraveghierea statului, fire-ară acelea cătu de aspre, numai drepte și equitabile se fia și se nu se pretinda mai multu dela ei că dela altii și că scopulu principalu se fia ridicarea științei, era nu puru și simplu magiarisarea. La examenulu de calificaciune profesorulu înse eră stau acei fatali și ominiși 10 ani dela cari incolo nimeni se nu mai pôte depune examenulu în alta limbă; despre asta cu alta ocaziune mi-am datu parerea și anume cu ocaziunea discușiunii asupra proiectului de lege relativ la organizarea școlilor populare, acum că și atunci sum convinsu că preste astfelu de legi istoria trece la ordinea dilei. Era dacă pretendem dela profesori rigorosă implinire a condițiunilor de calificaciune, se ne îngrijim și de provederea lor cuvenită, apoi la denumiri nu protecțiunea, ci calificaciunea se se ia în considerare, pentru-că cunosc casuri, cându barbati cu diplome și cu știință au fost înlaturati pentru dragulu unor mediocritati, cari numai prin protecțiune ajunseră pe catedră profesorală.

Cu privire la cartile școlare observu, că plansora e generală, fiindcă lucrari foarte mediocre totu prin protecțiune numai sînt preferite; acăsta procedere a devenit o adevărată negociatoriă tocmai

precum se întimplă asta pe timpul absolutismului, cu cartile didactice ale „k. k. Hofbuchdruckerei”-ului, pe cari le obtrudeau în scôlele nôstre nu numai cu scopu de castigu, ci și din punctu de vedere politicu tendentiosu.

Ne mai aducemu aminte, că în epoc'a dela 1850—1861 geografi'a patriei se sterse din sirulu cartilor didactice, și în locul ei se puse pe sém'a baiaților geografi'a imperiului austriacu, prin urmare nu s'a facutu numai negociatoria, ci și politica. Toru asia stămu și acum; sistemulu celu blastematu s'a resaditu la noi; se pôte ceti întru adeveru în carti scrise în limb'a magiara, cari paremi-se se bucura și de recomandatiuni mai înalte, falsificari tendentiôse și vatamari inspirate de ura în contra nationalitatiloru nemagiare din patria, asia de ex. în tomulu III alu geografiei intitulata „A föld és lakoi”, prelucrata de György Aladár dupa Hellwald, romanii sunt atacati în modulu celu mai odiosu și necuviinciosu unui omu cultu.

În patri'a nôstra, mare e și numărulu acelora, cari condusi de ura nationala și scopuri politice scalciate dejosescu însasi sciinti'a. Căci la ordinea dilei e chiaru că ômeni invetiati alterandu istori'a, antropologi'a s. c. l. propoveduiescu astfeliu de doctrine, cari nu se sfiescu a negă romaniloru nu numai dreptulu de nationalitate, ci chiaru și alu esistenței, totu atâti „Lustkandel”-i! dela care nu s'au rusinatu a plagia scrințit'a theoria a „Espirarei dreptului” (Rechtsverwirkung).

Din punctulu de vedere alu autonomiei confessionale, antevorbitorii mei au insiratu temerile atâtu ale rom.-catoliciloru, cât și ale protestanțiloru, ei au amintitu că proiectulu de lege ignorédia cu totul legile ardelenesce, au amintitu intentionat'a vatemare a §-lui 26 art. de lege dela 1790/91, éra eu asiu mai adaoge și articlii de lege dela 1868, cari s'au adusu spre asigurarea autonomiei bisericelor romane gr.-cat. și gr.-or.

Am urmatu cu atentiune discursurile onorab. oratori, cari au vorbitu din punctu de vedere confessionalu, cari înse'mi aparut într'o curiôsa colóre. Audit'am ce e dreptu cum de o parte catolicii, și între acestia în prim'a linia onorat. dnu deputatu Bende Imre în evlaviosulu dnieisale discursu și într'unu tonu elegicu a espusu gravaminele biserice catolice, dara a disu că cu abnegatiune crestina catolica e gatá a suferi și a sacrificá drepturile biserice sale, intereselor mai înalte ale statului, pentru-că are încredere în înaltulu protectoru alu biserice catolice — în regele — și cu deplina speranția astépta timpul candu și biseric'a catolica 'și va revindică autonomi'a.

Audit'am de alta parte pe zelosii anteluptatori ai drepturilor autonome ale biserice protestante, cari nu voiescu se ceda drepturile lor castigate cu multe lupte pentru blidulu celu de linte ce li se pune înainte sub speciôsa eticheta de interese mai înalte de statu. Atâta resolutiune barbatésca eu nu potu decât a o stimá, dara mi-au implutu sufletulu cu dorerôse simțiri, vehemente dechiaratiuni venite chiaru din acésta parte, în contra natiuniloru nemagiare, din cari m'am convinsu, că pe candu ei accentuédia inviolabilitatea propriiloru drepturi, totu atunci nu se sfiescu a pretinde violarea drepturiloru altora.

Daca catolicii nu'si temu autonomi'a lor bisericeasca, de asta nu me miru, pentru-că o biserică care numera 8 miliône de credinciosi, provediuta în abundanția și cu bunuri lumesci și puternica, avendu hierarchia culta, în decursu de veacuri deprinsa în lupte și totdeauna dominanta, va reusi a paralísá atotpoternici'a ministeriala.

Eu inse am scrupuli cu privire la autonomi'a biserice gr.-cat. și din acelu motivu, fiindu-că proiectulu de lege face diferinția între scôlele secundarie ce stau sub directiunea confessioniloru și acele ce stau sub imediat'a directiune a ministrului, celor de ântaiu le face și concessiuni; gr.-catolicii inse unde sunt de a se insirá? — Vetii dice că în categori'a catoliciloru, nici ast'a nu o socotescu de suficientu, precum nici reservatiunea de dreptu, cuprinsa în § 70, pentru-că din acésta de si s'ar desvoltá ceva, nu știu ce.

Trefort Agoston, ministrulu instruct. publice: Ce s'ar desvoltá?

Alexandru Romanu: Eu acésta nu o știu, dar din unele enunțatiuni facute din parte catolica, dau cu socotéla, că s'ar poté desvoltá unu consiliu de invetiamentu alu carui membrii 'iaru denumí Maiestatea Sa.

Trefort Agoston, ministrulu instruct. publice: Acésta nu asiu poté-o primí.

Alexandru Romanu: O știu prea bine, precum și aceea că astfeliu de corporatiune nici nu pôte esistá alaturea cu ministrulu respundietoriu, apoi chiaru pentru acésta eu nici în aceea nu asiu vedé destula garantia, temerile mele numai asia s'aru delaturá daca în alu 7-lea și respective alu 30-lea §., s'aru asigurá aceleasi drepturi și catoliciloru de ritulu latinu și grecescu, că și celorlalte confessiuni, sau, daca catolicii de ritulu latinu nu aru dorí acésta, atunci la totu casulu ar trebui se se asigure gr.-catoliciloru, fiindu-că acestia deocamdata plutescu în aeru, asia de ex. gimnasiulu din Beiusu se afla într'o positiune deosebita și anume elu stă sub discreționar'a dispunere a ministrului și ar poté se vina unu altu ministru care acestu gimnasiu precum și celelalte gimnasie romanesce le-ar pune în cadrulu §-lui 27.

Din punctu de vedere politicu, daca omnipotenti'a ministeriala, ce tinde la rigida centralisatiune, nu si-ar fi aflatu o expresiune atâtu de pregnantă în proiectulu de față, atunci eu unulu asiu incuviințá dispozițiunile referitóre la supraveghierea statului, dara în concepțiunea lui presenta proiectulu precum și dreptulu de veto alu comisariloru le socotescu că unu nesecatu isvoru de neconținute frecari; și daca proiectulu de lege s'ar primí, nu se cere mare daru de profetu că se potemu spune de pe acum, că în prim'a linia pôte chiaru aceia voru avé cauza de a tîpá și a plange cu amaru, cari cu atâta încredere și cu atâta caldura au pledatu pentru proiectu. Éra acele confessiuni a caroru limba bisericeasca și prin urmare de instructiune nu e cea ungurésca 'și voru risipi poteriile în continue lupte fără nici-unu folosu.

Din punctu de vedere nationalu cu privire la partile și dispozițiunile proiectului, cari se referescu la limba, nu asiu avea temeri, dara pericolulu jace acolo, că escamotandu-se dreptulu de autonomia alu confessioniloru, ele arú perde dreptulu de libera dispozițiune asupra scôleloru lor și atunci ar urmá, de siguru silnic'a magiarisare a scôleloru nemagiare. S'a disu, ce e dreptu, atâtu din partea ministrului de instructiune, cât și din partea mai multoru domni deputati, se nu se téma nationalitatile nemagiare, ba că limb'a nu li se va atacá, ba că nimeni n'are intențiunea de a le magiarisá.

Mai înainte de a responde cu date ce restórna aceste promisiuni, se'mi fia iertatu a spune o anecdota.

În timpul acela candu limb'a invetiamentului éra încă cea latina, asia numitii studenti mendicanti (cersitori), în timpul ferieloru bateau drumurile din unu locu într'altulu, că se'si adune ceva banisiori pe anulu scolasticu urmatoriu; s'a întimplatu, că într'o di de Augustu, pe o caldura innadusitóre, santulu Ilie a descarcatu o plôia cu grindina pe capulu bietului studentu, care din caus'a acésta cadiendu greu bolnavu, si-a propusu că pe viitoriu nici vér'a se nu'si lase mantau'a din spate. Profesorulu, observandu acésta 'lu întrebá: „Egriegie domine, quare incedit ita armatus contra tempestatem?” Studentulu 'i respunse: „Quia experientia edoctus sum domino Deo nunquam esse credendum!” se întielege, că sub „Dominus Deus” a întielesu nestatornici'a timpului în carea nu te poti încrede. Nici eu nu întielegu pe dn. ministru, ci sistemulu ce domnesce și în care nu ne potemu încrede. Spre ilustrarea acestoru temeri, me provocu la experienti'a și la istori'a la acésta „magistra vitae.”

(Va urmá.)

Conferenț'a alegatoriloru romani din Reghinu.

(Coresp. particulara a „Observatoriului”).

Reghinu, 26 Martiu 1883.

Romanii alegatori din comitatulu Muresiu-Turd'a intruniri în conferenț'a la 25 Martiu a. c. a protestatu în contra proiectului de lege față de scôlele secundarie, mai incolo a declarat memorialulu reprezentanțiloru romaniloru alegatori din Maiu 1881 întru totu cuprinsulu de alu seu, exprimandu recunoscintiă comitetului centralu, și cu deosebire distinsului autoru alu acelu'a. A esprima multiamita diarielor nôstre politice pentru apararea resoluta a drepturiloru neprescriptibile ale natiune romane, rogandu-le a procede și în viitoriu că în trecut, fiindu procederea lor dorinti'a nôstra, spiritulu lor simțimentulu nostru. În urma respingui inovatiuniloru din cerculariulu mitropolitulu Mironu Romanulu și desaprôba procederea densusului, că un'a ce pôte da ansa la neîntielegeri și desbinari între fiil unei și aceleiasi natiuni.

Aceste sunt cele întemplete la noi d. redactoru în resolutiuni unanime.

Amentescu în urma numai, că în urm'a funestului circulariu multi dintre gr.-orientali nu au

participatu la conferenț'a, și asia unele întrebări impoante au ramas a se decide într'o conferenț'a, care se va conchiemá prin Maiu a. c.

Correspondentele.

Manifestatiunea junimei romane din Clusiu.

Junimea romana din Clusiu, luandu cu adenca machnire sufletésca actu de compromitiatorulu cercularu alu mitropolitulu Mironu Romanulu, referitoru la intrunirile poporului romanu din Transilvani'a pentru a protesta contra magiarisarei scôleloru medie; consternata pentru acusele nefundate și nedrepte aruncate în față a inteligentiei poporului romanu, subscrise urmatoria:

Resolutiune*).

Considerandu a fi o nedémna inventiune, că intrunirile poporului romanu tinute în diverse parti ale Transilvaniei pentru a protesta în contra proiectului de lege referitoru la scôlele medie — au fostu tumultuôse — dupa cum sustine cerculariulu, știutu fiindu că acelea fără esceptiune au decursu în ordinea cea mai esemplara;

considerandu că în ori-ce statu constitutionalu, dreptulu de intrunire și asociatiune se tine de drepturile cardinali ale cetățieniloru și că în statulu nostru dreptulu intruniriloru, nu numai că e recunoscutu ci chiaru sanctionatu prin usulu continuu și e chiaru datorinț'a fia-carui cetățianu alu statului a se pronunția și a protesta în contra ori-carui proiectu de lege vatamatoriu, și asia dara intrunirile poporului romanu necum se fia contrarie dreptului publicu alu Ungariei, ci se basédia pe acelasi, éra autorulu funestului cercularu plesneste în față adeverulu și nesocoteste chiaru dreptulu, publicu esistentu la care se provôca, candu sustine că adunarile romaniloru sunt contrarie dreptului publicu;

considerandu că mitropolitulu nu e îndreptatitu a restrege séu a opri pe subalternii și credinciosii sei dela exercitarea drepturiloru politice și civice, neavendu acésta putere data de către nimenea;

considerandu mai departe și aceia, că autorulu cerculariului dlu mitropolitulu s'a degradatu a jucá rolulu de denunțiantu și instrumentu politienescu în contra celoru mai vitale interese ale poporului romanu și si-a compromis în modulu acesta înalt'a sa positiune, blamandu totuodata fără nici o cauza întréga natiune;

considerandu în urma, cum că autorulu cerculariului acuma pentru a dou'a ôra s'a ruptu de către corpulu natiunii în modu demonstrativu și aprôpe scandalosu;

Junimea romana din Clusiu protestédia în contra condannabilului cerculariu și respinge cu indignatiune asertiunile nefundate cuprinse în elu, éra pe autorulu aceluia ilu considera că esitu pentru totdeauna din sinulu poporului nostru și instrainatu de corpulu lui, servindu interesele inamiciloru sei seculari.

Junimea romana din Clusiu adera la tôte resolutiunile și protestele aduse în intrunirile poporului romanu, éra program'a nationala o considera de obligatóre exprimandu-si deplin'a sa încredere în procederea inteligentiei și în press'a nationala.

Clusiu, în 25 Martiu 1883.

Junimea romana din Clusiu.

Romanii'a.

Situatiunea Romaniei în față unui resbelu Austro-Russu.

Studiu strategicu

Dupa „Ostasiulu.”

(Urmare si fine.)

Ne-ar mai remané a demonstra, că se remanemu fideli metodei ce amu adoptatu, că o linie de operatii care ar trece prin Romanii'a, este imposibila în casulu ofensivei austriace; dar lips'a unei rețiele de cali ferate în Transilvani'a stabilite în vederea ofensivei, obstacole naturali ce se întrepunu că adeverate bariere, și lungimea distantelor de parcuratu pâna la frontier'a russa, departédia pentru multu timpu idea unei ofensive prin Romanii'a că se mai fia nevoie se analisamu amenuntele unei asemenea campanii, care ar trebui se debutede prin cucerirea Romaniei.

Putemu dar conchide din nou că, nici în casulu unei ofensive austriace, nu va existá nici-o cauza care se impinga pe Romanii'a în resbelu, fără vointi'a sa.

Asemanarea positiiei geografice a Romaniei,

*) Diarele nationali sunt rogata a reproduce acésta resolutiune.

fația cu Austri'a și Rusi'a, cu aceea a Belgiei sau Elveției față cu Germani'a și Franci'a, este prea mare că se nu impartasim cititorilor nostri, opinia omenilor competenți, față cu îngrijirile răspândite prin presă, și care mai deuna-di erau de natură a neliniști multu spiritele în aceste țări, în casul unui resbelu franco-germanu.

Este într'adeveru foarte curiosu de a imagina, că Germani'a de exemplu, în locu se ia o linie de operație prin Metz și Strasbourg, lungă de 250 kilometri până la Paris, se preferă un'a prin Belgia sau Elveția de 500 și 600 kilometri lungime.

Colonelulu Lecomte se însărcină a le dovedi printr'unu studiu strategicu, foarte conchidatoru, publicatu de curându în „Nouvelle revue“, că nici-o primejdie nu amenință neutralitatea Belgiei sau Elveției într'unu resbelu franco-germanu.

Cu toate dificultățile, dice Lecomte, ce prezintă asta-di fronturile de atac și de apărare, create prin tratatul de Frankfurt, în urm'a importantelor lucrări de fortificație ridicate de ambele părți, principalele puncte de concentrări, în casu de coalitie, remane totu Metz și Strasbourg, pentru Germani, și Paris-Chalons pentru Francezi.

Colonelulu Lecomte plecându dela principiulu, că tint'a ori-carei ofensive serioase este, batalia, și că o armată navalitoare, trebuie se remaie calare pe linia cea mai scurtă dintre cele două concentrări inamice, deduce cu o logică basată nu numai pe teoria principiilor, dar pe experiența totoror resbelurilor vechi și moderne, că ide'a unei concentrări, care se duca linia de operații a Germanilor pe teritoriulu Belgiei sau Elveției, n'a pututu vizita nici-odata capulu unui generalu germanu, afara numai dacă ar voi se evite batalia.

Cătu despre opinia emisă, că fortificațiile și obstaculii ar putea împedea pe beligeranți a se aborda pe frontu, colonelulu Lecomte crede, că, nu generalii cari dispun de câte 15 corpuri de armată, s'ar putea influența de nisce fortificații, cari potu fi sau atacate sau blocate, ori mascate, întorse și în cele din urmă paralizate, rămându în încă destule puteri spre a merge la inamicu și a cauta batalia; și după ce mai enumera și alte inconveniente ce ar rezultă pentru armată ce ar încerca asemenea miscări, din punctulu de vedere alu viciului ce ar stabili dela începutu, în conducerea operațiilor militare ulterioare, și adaogari de noui dificultăți prin participarea Elveției la unu resbelu, la care de altu-mintrelea nici s'ar fi gânditu a lua parte, conchide că o asemenea operație, fie din inițiativa germană, fie din inițiativa franceză, ar fi nu numai primejdioasă pentru acelu din beligeranți care ar încerca-o, dar o asemenea mai multu la o extravaganță.

Dar colonelulu Lecomte merge și mai departe și presupune, că actia s'ar transformă într'unu resbelu generalu; și în acestu casu, concluziile sale în ceea-ce privește rolulu celor două flancuri neutre ale frontului franco-germanu remane neștrămutate; că-ci puținele avantaje reale ce coaliției, dintr'o parte sau din alta, ar castiga din violarea neutralității belgiene sau elvețice, n'ar compensa nici-odata efectele rezistenței unei fortie organizate de 200 mii oameni, care voiesce cu ori ce pretiu a face se se respecte teritoriulu seu neutru.

Vedem dar, că ceea-ce este adevăratu în Carpați este adevăratu și în Alpi, dacă resbelulu este angajat într'unu modu rationalu.

Dar se nu uitamu, că de multe ori întreprinderi militare, isvorându din ideile cele mai fantastice, au isbutitu a surprinde încrederea orba într'o logică întieptă. Învederatu, că demonstrându cu autorități recunoscute, și basati pe principiile artei resbelului, că cutare operație ar fi imposibilă, că nedându nici-unu avantaju acelu care o face, n'amu întielesu că nu trebuie se fimu totdeauna gata a ne aperi prin noi înși-ne: astu-felu în supositia, că Rusi'a ar lua ofensiv'a, combinându operați'a principală din Galiti'a cu o operație secundară în Transilvani'a, ea va trebui firesce se afectedie acestei din urmă, celu pușinu 3 sau 4 corpuri de armată, care mai înainte de a ajunge în Transilvani'a, voru avea se combata fortiele militare ale Romaniei, și apoi a continua drumulu, cu ce'i va mai remanea; și vice-versa, în casulu unei ofensive austriece în Poloni'a combinată cu o operație secundară prin Bassarabi'a și Cherson ar reclama érași ocuparea Romaniei cu câte-va corpuri de armată. În ambele casuri nu vedem nici-unu interesu care se potta ispiți pe vre-unulu din beligeranți, la o asemenea întreprindere, care 'i-ar crea din Romania unu nou inamicu, sau mai bine disu, care ar spori fortiele adversarului cu 200 mii Romani.

Dar s'ar putea obiecta că Romanii, neutri, ar fi o amenințare pentru fie-care din beligeranți în timpul campaniei: că-ci hotărându-se la unu momentu datu, a esi din neutralitate, nu numai că prin fortiele sale ar putea face se aterne balanța în partea care va voi, dar chiaru stându cu arm'a la picioru și privindu, acela din doi care ar banui-o, ar fi silitu a afecta trupe în numeru considerabilu pentru a-i observa gesturile, ceea ce 'i-ar caua unu mare prejudiciu în combinațiile sale. Admitem, că acesta temere este dréptă, dar acela din beligeranți, care ar încerca se ocupe Romania, pentru a da securitate operațiilor sale, este silitu se trimita celu pușinu a treia parte din armat'a sa pentru a o ocupa prealabilu, și învederatu că unu asemenea excessu de precauții s'ar întorce contra intereselor sale; afara de acesta este știutu, că numai statele cari traiesc printr'o politică viclenă, sfersiesc prin a'si aliena toate simpatiile și a pierde încrederea care o dă numai o politică reală. Neutralitatea Belgiei, cu arm'a la brațu în 1870, n'a datu banului nici Francei nici Germaniei, și fortier'a acestui micu statu fu considerată de către ambii beligeranți, că o barieră sacră preste care nimeni nu se gandi a trece, de cătu cu gândulu de a depune armele; totu astu-felu și Elveția primi armat'a lui Bourbaky spre a o desarmă.

Nu vedem dar pentru ce puterniciii nostri vecini ar considera altu-felu pe Romani cari au în mai multu de cătu Belgia o experiență a lor propriu, știindu din practică cătu pretiuesc alianțele cu cei mari, chiaru candu sunt isbutite cu ajungere la scopulu propus; Romanii scie că alianțele între două state n'au nici-o sancțiune dacă fie-care dintr'ensele n'are și puterea cuvenită pentru a'si sustine drepturile sale, candu celu mai tare nu voiesce a executa tratatul, celu micu tace ori protestedie, dar baga minte la capu.

Aceste diferite considerații ne-au formatu convingerea, că într'unu resbelu Austro-Rusu, neutralitatea română va fi de sigur și dorită și respectată de fie-care din beligeranți, care voru mai putea gasi într'ensulu și avantajulu de a'si putea limita teatrulu operațiilor, prin frontier'a unui statu neutru, ceea ce în combinațiile strategice ale unei campanii este considerată că o barieră sigură, care nu lasă se tréca preste densa nici-o surprindere neplăcută în flanculu sau spatele beligeranților, întocmai precum au fostu frontierele Belgiei și Elveției în resbelulu franco-germanu, și astu-felu sentinți'a sau aforismulu politicu, că Romanii, vrându nevrându, trebuie se participe la acestu resbelu, dacă va mai putea fi de gustulu celor vizatori dar nu va mai amagi, credem, pe cei cari potu cugeta.

Academi'a română.

Academi'a română se împarte în trei secțiuni: literară, istorică și științifică. Fie-care din aceste secțiuni are câte 12 membri și unu numeru nelimitatu de membrii corespondenți; afara de acestia mai sunt și membrii onorari.

Secțiunea literară se compune din următorii membri: numiti la anul 1866 V. Alecsandri, Timoteiu Cipariu, Ioanu Caragiani, Alecsandru Romanu, Ioanu Sbiera, la 1867 T. L. Maiorescu, alesi la 1868 George Sion, la 1870 G. M. Fontanin, 1877 B. P. Hasdeu, N. Quintescu, la 1879 G. Chitiu, la 1881 Jacobu Negruzzi.

Secțiunea istorică are următorii membri: numiti la 1866 G. Baritiu, V. Babesiu, V. A. Urechia, la 1867 N. Jonescu, alesi la 1869 M. Cogalniceanu, la 1870 episcopulu Melchisedecu, A. Odobescu, 1871 A. D. Sturdza, la 1876 V. Maniu, Al. Papadopol-Calimachu, la 1881 S. Fl. Marianu, At. Marienescu.

Secțiunea științifică are următorii membri toti alesi: la 1871 N. Cretulescu, An. Fetu, P. S. Aurelianu, la 1874 Ioanu Ghica, la 1876 Gr. Stefanescu, S. Falcoianu, la 1879 E. Bacaloglu, D. Brandza, Petru Poni, Jacobu Felix, Nic. Teclu, la 1882 Florianu Porcius.

Membrii corespondenți:
pentru secțiunea literară: D. Laurianu, București, Zaharia Boiu, Sibiu, Ioanu Popescu, Sibiu, Visarionu Romanu, Sibiu, Aron Densusianu, Jasi, Josifu Vulcanu, Oradea-mare, Prunel Léon de Rosny, Paris, Johann Urban Jarnik, Vien'a, N. Ganea, Jasi = 9;

pentru secțiunea istorică: Gr. Tocilescu, București, Nic. Densusianu, București, I. M. Moldovanu, Blasiu, Gavrilu Popu, Lugosiu, Emile Legrand, Paris, dr. Jul. Jung, Prag'a, I. Slavici, București, Andreiu Vizanti, Jasi, Ioanu Goldisiu, Aradu = 9;

pentru secțiunea științifică: Dr. Cuciureanu, Jasi, Ioanu Jonescu, Bradu, dr. G. Obedenaru, Rom'a, C. F. Robescu, București, Spiru Haretu, București, Stefanu Hepites, București, Victor Jarca, București, Aug. Kanitz, Clusiu = 8.

Membrii onorari: I. M. S. Carolu I Regele Romaniei, protectoru alu academiei române, presedinte onoraru, M. S. Elisabet'a Regi'n'a, Romaniei (Carmen Sylva), C. Cretulescu, București, gen. G. Adrianu, București, G. Joanide, București, dr. G. Polyzu, București, arch. Nic. Popea, Sibiu, Ioanu cav. de Puscariu, Budapesta,

dr. Grigorie Silasi, Clusiu, Jacobu Muresianu, Brasiovu, Stefanu Gonata, Bassarabi'a, Petre Campianu, Jasi, Jacobu Cihac, Elveti'a, Vegezzi Ruscalla, Turin, cav. Giov. Capellini Bolonia, cav. E. Biondelli Milan, Graz, Isaia Ascoli Milan, Emil Egger, Paris, Adrien de Longperrier, Paris, Ernest Desjardins, Paris, W. Fröhner, Paris, Paul Bataillard, Paris, Charles de Linas Arvas, A. Ubicini, Paris, br. Adolphe d'Avril Santiago de Chili, Lord Henry Stanley of Alderley, Londr'a, Grant-Duff, Londr'a, Max Müller, Oxford, I. S. Steenstrup Copenhag'a, Richard Lepsius, Berlin, Adolf Tobler, Berlin, Hugo Schuchard, Graz, dr. Fr. Bock, Aquisgrane, com. Alexi Uvaroff, Moscova, Emile Picot, Paris, Teodor Mommsen, Berlin, Fr. Miklosich, Vien'a, L. Diefenbach, Darmstadt, Carolu Torma, Budapesta, George Cretianu, București = 43.

Membrii morti dela 1867—1882: C. Cozacovici, Al. Demetrovici, A. Hasdeu, Josifu Hodosiu, A. Hurmuzachi, E. Hurmuzachi, A. T. Laurianu, I. C. Massimu, G. Munteanu, Andrei Mocioni, Constantin Negruzzi, G. Papiu Ilarianu, P. Poenariu, I. H. Radulescu, I. Strajescu, C. Stamate, dr. P. Vasiciu = 17.

Fondurile academiei române au produsu pe anul 1882—83 unu venitu de 101,305 lei 15 bani, cheltue-lile scotiundu-se s'au preliminaru unu escedentu de 1.393 lei 55.

În sesiunea actuală se voru decerne următoarele premii: I. premiulu Nasturelu-Herescu de 4000 lei unei carti scrisă în limb'a română, cu continutu de ori ce natură, cea mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie 1882; II. premiulu Heliade Radulescu de 5000 lei unei carti scrisă în limb'a română, cu continutu literariu, mai meritorie între cele publicate în 1882; III. premiulu Nasturelu de 5000 lei celei mai bune disertațiuni în limb'a română despre istoria tipografiei la Romani; IV. premiulu Lazaru de 5000 lei, celei mai bune disertațiuni asupra agriculturii, industriei și comerțului în Romanii; V. premiulu Cuza de 4000 lei celei mai bune disertațiuni: istoria Romanilor în Dacia Traiană, dela Aurelianu până la fundarea principatelor Moldov'a și Tiér'a-Românească; VI. premiulu asociațiunii Craiovene pentru dezvoltarea învățământului publicu, celei mai bune carti didactice care a aparutu dela 1 Iuliu 1879 până la 31 Decembrie 1882. Academii'a română a oferitu dăru pentru anul curentu că premii sum'a de 23.000 lei.

Oficiile academiei române pe anul 1882—83. Personalulu delegațiunii: presedinte alu academiei române: dlu D. A. Sturdza, asessori (vice-presedinti) din secțiunea literară dlu T. L. Maiorescu, din secțiunea istorică Pr. SS. episcopulu Melchisedecu, din secțiunea științifică dlu P. S. Aurelianu; secretaru generalu dlu V. A. Urechia.

Personalulu secțiunilor:

Secțiunea literară: presedinte dlu V. Alecsandri, vice-presedinte dlu G. Sionu, secretaru dlu B. P. Hasdeu. Membrii cei dejă numiti.

Secțiunea istorică: presedinte dlu G. Baritiu, vice-presedinte dlu V. A. Urechia, secretaru dlu V. Maniu. Membrii a se vedé mai susu.

Secțiunea științifică: presedinte dlu E. Bacaloglu, vice-presedinte S. Falcoianu, secretaru d. Gr. Stefanescu. Membrii cei insirati.

Personalulu comisiunilor:

Comisiunea permanentă a bibliotecii: membrii dnii Hasdeu, Maniu, Stefanescu. Membru conservatoru ale colecțiunii numismatice dlu Sturdza.

Comisiunea pentru cercetarea cartilor intrate la concursulu pentru premiulu Nasturelu Herescu de 4000 lei și pentru premiulu Heliade Radulescu de 5000 lei. Membrii: din secțiunea literară dnii Alexandri Maiorescu, Negruzzi; din secțiunea istorică dnii Baritiu, Jonescu, Melchisedecu; din secțiunea științifică dnii Aurelianu, Felix, Stefanescu.

Comisiunea pentru premiulu Nasturelu Herescu de 5000 lei și pentru premiulu Cuza de 4000 lei: dnii Sturdza, Melchisedecu, Hasdeu.

Comisiunea pentru premiulu Lazar de 5000 lei se va alege în sesiunea generală din an c.

Comisiunea pentru premiulu societății Craiovene: dnii Romanu, Marianu și Poni.

Ultime sciri.

Budapesta, 29 Martiu st. n. 1883. Judex Curiae Georg de Mailatu, presedinte alu casei magnatilor etc. a fostu aflatu astadi de diminiția sugrumatu în locuinti'a sa. Sugrumatulu éra înca de totu îmbracatu, limb'a 'i lipsesce, patulu este neatinsu. Feréstr'a camerei sale de dormitu este sfărâmată. Pe o funia ce s'a aflatu legată de crucea ferestrei se pare că au fugitu ucigasiulu, care înca nu s'a pututu află. Scopulu acestei crime regretate și conuamnate de tiér'a întréga a fostu, precum se vede spoliarea, fiindu-că victimei i s'au luat oro-logiulu și port-moneulu ce'lu avea la sine, éra din cass'a sa ce a fostu sparta lipsescu fl. 3000. Criminalistulu se dă cu socotéla a fi servitoriulu personalu alu omoritului unu anume Fereucz, care a si fostu închis, dar care până acum néga a fi elu faptuitoriulu.

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Dr. Constantin G. Nica, medicu practic în București nu mai este între cei vii. Elu si-a datu nobilulu seu sufletu în manile Creatorului la 15/27 Martiu la 5 ore de manetiă în etate de 49 ani. Despre acesta ne-

reparabila pierde se incunoscintia consangenei, amicii si toti cei-ce iau parte la durerea familiei reposatului.

Remasitiile pamentene a le defunctului s'au ridicatu la 17/29 Martiu 3 ore p. m. din casele sororei reposatului Maria Secareanu, strad'a funariilor Nr. 228, si s'au asediatu in cimiteriulu celu nou alu bisericeii gr.-or. romane din cetate.

Brasiovu, 15/27 Martiu 1883.

Fia-i tierin'a usiora si memoria eterna!

— (Necrologu.) Corneli'a ved. Surdu nas. Deacu in numele seu si alu minoreniloru sei fii: Alesandru, Corneli'a si Emilu, apoi alu parintiloru, sororiloru si cumnatiloru sei, precum si alu numerosiloru consangeni, cu anim'a franta de dorere aduce la cunoscintia cumca prea inbit'a sa fica resp. sora si nepota

Letiti'a

in etate de 1½ anu, in urm'a unui morbu greu de plumani si-a datu inocentulu seu sufletu in manile parintelui cerescu astadi la 1 ore d. m.

Remasitiile pamentesci ale scumpei defuncte s'au ridicatu in 30 Martiu a. c. la 4 ore p. m. din locuinti'a Nr. 17 strad'a Poplacei (Bruckenthalgasse) si s'au asediatu spre repausulu eternu in cimiteriulu gr.-cath.

Sibiu, in 28 Martiu st. n. 1883.

Dormi in pace angeru dulce!

— („Albin'a" institutu de creditu si de economii in Sibiu). A X-a adunare generala a acestui institutu, care a decursu astadi in 30 crt. in cea mai buna ordine, a ficsatu cu fl. 10 dividend'a pentru cuponulu actiuniloru sale scadietoriu la 1 Iuliu anulu curente.

— (Vexatiuni). Unu invetiatoriu din comit. Fagarasiului ne scrie, ca auctor. lui scolast. a pretinsu inca din anulu trecut a si presentat atestatul de calificatiune din limb'a magiara si ca nu si-l'a potutu presentat dice, ca nu e densulu de vina, ca-ci atatu densulu, catu si alti invetiatori din acelu comitatu au concursu, precum in alti ani, asia si in celu espiratu pentru a fi primitu la cursulu din Cristuru, dara cei mai multi, intre cari si densulu s'au pomenitu cu resolutiune negativa. Acesta imprejurare trebe ca a indemnatu si pe inspectorulu de scole din comitatulu Fagarasiului, de in locu se proceda cu legea in mana facia de invetiatorii necualificati din limb'a magiara, a mai preferitu in un'a din siedintiele comitetului administrativu a regretat acesta stare de lucru dicendu in reportulu seu, ca multi invetiatori si-aru fi potutu usioru procurat numitul atestatu, daca aru fi fostu primiti la cursu, ba ce e mai multu, totu in acea siedintia s'a facutu si s'a si primitu propunerea, ca se se faca la inaltulu ministeriu o cerere, in care se se roge ca numai pentru invetiatorii din comitatulu Fagarasiului se incuviintiede tinerea unui cursu la ver'a venitoria in Fagarasiu, si se institue totudeodata si o comisiune examinatoria inaintea careia se se supuna la examenulu prescisu acei invetiatori, cari se voru simti in stare a'lu depune.

— (Avisu.) Avendu ocaziunea a ne convinge despre bogatulu asortimentu de diverse stufe alu tinerulu croitoriu de vestminte barbatesci Art. Trifanu din Sibiu, tragemu cu placere atentiunea, on. publica asupra anuciului domniisale de mai la vale; credemu a face acesta, nu atatu din interessu particularu alu anuciatoriului, ci si din punctu de vedere alu economiei nostre nationale. — Mai adaugemu si aceia, ca dupa informatiunile ce avemu, dlu A. Trifanu, — care asia dicendu — este uniculu croitoriu romanu in Sibiu, si pana acuma a datu cele mai imbucuratoare dovedi, despre capacitatea, onestitatea si soliditatea receruta in portarea meseriei sale.

— (Anunciu.) Amu onorea a aduce la cunoscintia on. publicu, ca succedendum'i a intrat in legatura cu cele mai renumite fabrici si case de comerci din Vien'a, Brün, Prag'a si Budapesta, amu devenitu in placuta positiune de am'i procurat din antai'a mana unu asortimentu bogatu de diverse stufe de vestminte barbatesci de primavara si de vara, si asia a confectionat o atare in braca minte completa cu pretiulu dela 12—40 fl.

Deci rogu umilitu pe on. publicu ca se binevoiesca, a me onora cu stimatele sale comande, tinendu'mi din parte'mi totudeauna de cea mai sacra datorintia, a satisfac pe deplinu increderei cu care voi fi onoratu din partea p. t. publicu.

A. Trifan, croitoriu.
Strad'a macelariloru Nr. 41.

Locu deschisu.)*

(Urmare si fine).

Preotulu Dreganu cu fostulu docente Olariu, au traitu in relatii de asia, precum se cuvine a traia unu docente cu preotulu sau directorele seu, va se dica: nici amici nici inimi nu au fostu, si dechiaru de calumnia assertiunea aceea, ca preotulu susu numitu nu se interessedia de scola, sau dora nu s'au interessatu. E minciuna grosolana, ca-ci e unulu din cei mai zelosi preoti, care in caus'a scolei sale s'au luptatu pana in 1878 si de atunci incocce necurmatu! „ce vedi sterculu in ochiulu fratelui teu“?

Era ca am schimbatu eu pe docentele din Garbau, ierte-me dn. corespondente, ca-ci nu l'am schimbatu din altu incidentu presupusu de dsa, ci din simpl'a cauza: ca docentele Olariu nu scia propune limb'a magiara asia precum s'ar recere in Csaki-Garbau; si fia securu dn. corespondente, ca actualulu docente are mai buna portare, onore si caracteru ca si insusi. Aibi dreptu, dnule corespondente, ca e imposibilu ca unu omu cu minte se credia ca dta ai ave mai multa autoritate in Csaki-Garbau decat preotulu Dreganu; despre acesta insuti te-ai convinsu inainte de a se publicat corespondenti'a din Nr. 14 alu „Observat.“, ca-ci dupa-ce te-au parasitu turm'a din Poputelecu spre rusinea dtale, te-ai apucatu a seduce — promitiendu-le bani — pe poporeni gr.-cat. din Csaki-Garbau: ca te potescu de preotu pe dta, era pe preotulu Dreganu nu; — numai ca in tipulu acesta se orbesci ochii lunei: „ca Döme ce preotu bunu esti, si Blasiulu a facutu pecatu de morte, candu te-a suspendatu.“

Si ce ai dobenditu? Doi cumnati ai dtale de acolo, apoi servitorii socrului dtale si doi omeni betivi, cari nu au nici casa nici mesa si pe normalistulu Kömüves, „quem natura notavit“ afinulu dtale.

Poporulu inse te-au respinsu cu dispretiu si nu au primitu banii dneitale, fiindu satui de dniata si de banii dtale!

Asia te rusinedia dta antai, ca te-au parasitu turm'a, a dou'a ca te-au respinsu Csaki-Garboanii.

Pruncii gr.-cath. amblatori la scola de statu de acolo, iasiu fi potutu readuce insumi cu propri'a voia si declaratiune espressa a parintiloru lor; dara dupa-ce primisera vestmente, carti etc. gratis, am aflatu cu cale si cu scopu ca se strice acelea vestmente de pomena, ca-ci in anulu viitoriu te asecuru, nu voru mai frecuenta scola de statu nici-unulu, ci voru reveni la scola mama, unde invetia rogatiunile si cantarile romanesci; deci fii liniscitu dle corespondente, ca-ci pe anulu viitoriu scolastecu nu vei mai veni impreuna cu Kömüves de a ti cumpara 100 de caputuri si cisme unguresci.

Apoi dle corespondente, nu sunt eu asia de hebeu, catu se credu sau se dicu, ca cineva se si dea banii sei fara nici-unu interesu! Dta inse esti camatariu neinduratu, si inca ca preotu ce ai fostu, de-ore ce iai dela sermanulu poporu 30—40% si pentru procedura acesta te-am numitu si te voi numi „camatariu“, de-ore ce iai camete omoritoare dela poporulu sermanu, si cu acesta ti-ai castigatu averea cea mare, era pe diumetate poporulu din Poputelecu l'ai adusu la sapa de lemn! Adu'ti inse aminte: „ca celu ce si zidesce casa sa pe nesipu, se risipesce.“ Averea dtale e uduta cu multe lacrimi si incarcata de blasteme.

Mai departe: dupace dta pentru neimplinirea sententiei consistoriale din 1880 dictata asupra'ti, in anulu 1882 11/11 ai fostu suspendatu ab officio et beneficio, de ce si in dio'a de astadi dici ca nu esti vinovatu, si alergi in drept'a si in stang'a la midioloce rele numai ca se poti ore-cum scapa, pre candu in publicitate recunosci ca sententi'a ven. consistoriu din 1880 e drept'a si nu e dubietate de a se pota executa? Daca erai omu de onore si cu caracteru, inca de atunci implinai tote si nu asteptai ca vener. consistoriu se ajunga la midioloce radicali; dara ai cugetatu ca vei scapa cu minciun'a. Te-ai trecut!

Mai incolo dle corespondente! Dorescu si eu ca fiacare preotu se scie ss-ii; numai catu dta esti departe de ss. parinti la cari te provoci ca inca au sciutu ss-ii, din cauza ca aceia de iau sciutu, iau folositu intru aperarea credintiosiloru, era nu spre omorirea si apesarea lor, precum faci dta.

S. parinti nu au improcessuatu pe fiii loru credintiosi, ca se le ia tota averea si se i lase peritori de fome, precum faci dta!

Nu dorescu ca preotii se scie ss-ii in acelu intielesu precum ti folosesci dta, ca se ti improcessuati pe fiii credintiosi in altu comitatu in departare de 50 chilometri, candu este judecatoria cercuala in apropiere de ¼ de ora; ori dora dta din ss-i ai suptu si aceea: de candu pe calea legei drepte nu poti dobendi cutare procesu, te demiti la juramentu care nu se cuvine nici e iertatu unui preotu; dara dta ai juratu de 2—3 ori pe di, ba in anulu trecut ai juratu si de 30—35 ori! Numai pentru acestea inca ai trebuit a fi de multu suspendatu, fara a te mai intrebati ca unde su banii bisericesci! unde superedificatele cele bune parochiale? ruinate tote prin dta!

In fine fii odichnitu dle corespondente, ca nimeni nu te retine se nu treci la religiunea gr.-or., ba ne-ai face o bucutia, ca-ci unu membru putredu se taia din corpulu sanetosu, apoi ce voru dobendi fratii gr.-orient. voru vedea; mare bucuria nu voru avea in dta; ca-ci pe la noi turm'a a fostu silita se te alunge, adeca precum ai intratu in staulu preste gardu si nu pe usia, asia ai esitu si afara.

Se vede ca dtale credinti'a mantuitoria este ca si unu vestmentu ce lu intorci din catrau bate ventulu.

Pana-ce ai potutu tunde si mulge pe poporulu din

*) Pentru articlii cati apar sub acesta rubrica, redactiunea nu ia asupra'si raspunderea in nici-unu intielesu.

Poputelecu, ti-au fostu credintia mantuitore cea greco-cathol., acum ca expastoriu sufletescu iti affi credinti'a mantuitore in relig. gr.-or.

Dupa-ce inse si acolo se va satura turm'a de pastorearea dtale si nu se va lasa se o tundi si mulgi ca la noi, despre ce potu fi securi fratii gr.-or., ca „lupulu si schimba perulu, dara naravulu nu“, urmestia intre-barea, unde si va afla credinti'a mantuitoria? Nu cumva in relig. israelita?

In catu pentru incercarea dtale de a mi controla portarea mea morale ori oficioasa, nu me controla, ca-ci eu am superiorii mei si in jurulu meu lumea din afara, era de cumva scii ceva despre portarea mea, da-me la lume in publicu; voiosu stau inaintea areopagului publicitatiei, numai de persona mea nu te atinge mai multu, ci mai bine griji-ti de necasurile casei dtale si matura gunoiulu inaintea dtale, nu inaintea casei altuia, si invetia in viitoriu mai multa omenia si subordinatiune canonica ca popandosiu ce esti, ca-ci eu de pung'a dtale nu tremuru, nici de bond'a cea cu piele de lupu!

Dixi et salvavi animam meam.

Joanu Hatieganu,
vice-protopopu.

Bibliografia.

— Coron'a sicriului. Romanu de Gregoriu Maioru. Proprietea auctoriului. Clusiu, 1883. Tipografi'a lui M. de Magyary.

— Column'a lui Traianu. Revista mensuala, pentru istoria, linguistica si psihologia poporana sub directiunea dlui B. P. Hasdeu. Nou'a serie anulu IV. Bucuresci, 1883. Tipografi'a academiei romane (laboratori romani). Strad'a academiei Nr. 26. — Sumariulu Nr. 1—2: N. Densusianu: Monumente pentru istoria tierei Fagarasiului. S. Fl. Marianu: Istorie poporane din Bucovin'a. B. P. Hasdeu: Cuvintulu sama este elu latinu sau magiaru? I. Bianu: Vladu Tiepesiu si Stefanu celu Mare. Documente din archivulu dela Milanu. B. P. Hasdeu: Scornescu si Sternescu. Unu specimenu de necesitatea vechiloru texturi pentru ori-ce cercetare linguistica. Emile Picot: Généalogie de la famille Brankovic. G. Chitiu: Cuvinte crescine in limb'a romana. Zilotu Romanulu: Inainte de Tudoru Vladimirescu. O cronica inedita pinte 1800—1821. I. B. Miscari in invetiamentulu filologiei romanice in Itali'a si in Franci'a. Cronica.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 29 Martiu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de aur unguresca cu 6%	120.25	120.20
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	91.20	91.25
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	100.—	110.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	96.—	96.25
Inprumutulu drumurilor de feru ung.	136.—	135.25
Obligatiuni ung. de rescumpararea pamentului	98.80	98.75
Obligatiuni ung. cu clausula de sortire	97.50	97.25
Obligatiuni urbariale temesiane	98.25	98.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausula de sortire	97.25	97.25
Obligatiuni urbariale transilvane	93.50	98.25
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99.—	99.—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimiei de vinu	97.50	97.75
Datorie de statu austriaca in chartie	78.25	78.20
Datorie de statu in argintu	78.55	78.50
Rent'a de aur austriaca	98.50	98.25
Sorti de statu dela 1860	131.30	131.—
Actiuni de banca austro-ung.	831.—	830.—
Actiuni de banca de creditu ung.	314.—	313.—
Actiuni de creditu aust.	313.60	313.50
Scrisuri fonciari ale institutului „Albin'a“ dela Sibiu	—	100.30
Galbini imper.	5.65	5.62
Napoleonorulu	9.48	9.48
100 marce nemtiesci	58.45	58.45

Diariu pentru prevaricatiuni de paduri cu instructiuni

in folosulu padurariloru jurati

(edatu in limb'a germana si magiara)

256 pagine in 8-vu, legatu. Pretiulu . . . 60 cri
cu tramitere francata sub banda 70 cri.

Se afla de vendiare la

W. KRAFFT in Sibiu.

Ingrijitu si tristu

privesen multi bolnavi in viitoriu, din cauza ca ei pana acum tote le-au intrebuintatu fara succesu.

La toti, era mai virtosu la cei ce suferu asia, li se recomanda cu totu adinsulu citirea carticelei „Der Krankenfreund“, ca-ci in aceea voru gasi dovedi de ajunsu, ca si cei greu bolnavi au aflatu vindecare, daca au intrebuintatu mijloce nimerite, sau celu pucinu alinare mare in acele. Tramitera lui „Krankenfreund“ se efectuedia prin K. G. r i s c h e k's Universitäts-Buchhandlung Wien I Stephangasse 6 asia, ca comandatorulu n'are alta cheltuella decat 2 cri pentru o carta postale. (133) 8—14

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.